

Juguem a conte-amagar: versionem contes

Activitats d'escriptura i gramàtica

Gemma Vives (maig, 2017)

1. DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT:

Durant el mes d'abril, volem celebrar el mes del conte. Cada dia, al blog de l'escola es publicarà un conte nou produït per alumnes d'ESO. Poden ser contes originals o versions de contes coneguts, d'escriptors individuals o col·lectius. Per tal de ser uns bons contistes, llegirem i analitzarem narracions que ens serviran de model i observarem quins recursos fan servir els escriptors. Finalment escriurem el nostre conte o versió.

1.1. Característiques de la tasca d'escriptura

Analitzar contes: estructura narrativa, correlacions verbals, ritme narratiu, etc, figures retòriques.

La cohesió textual. Els verbs.

En aquesta tasca volem que els alumnes identifiquin la seqüència de correlacions verbals que es produeixen en una narració (en passat o en present) i puguin a partir de l'anàlisi de textos narratius, manipular i regular les seves produccions.

El ritme de la narració.

En aquesta tasca volem observar quins elements contribueixen a atorgar un determinat ritme a la narració: el temps verbal, les estructures sintàctiques, el lèxic, les figures retòriques.

1.2. Producte final

Proposem la recreació de diferents contes literaris com a pas intermedi per a la versió d'un conte o l'elaboració d'un conte propi.

Aprendrem a planificar i redactar un conte.

1.3. Àmbit o matèria: llengua catalana

1.4. Temporització : 3 setmanes, 8-9 sessions.

1.5. Avaluació. Rúbrica final.

2. ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES:

2.1. Estratègies metodològiques que es poden treballar en aquesta activitat d'escriptura

Lectura expressiva en parelles i amb coavaluació.

Anàlisi de textos i exercitació. Individual. Coavaluació per parelles i gran grup.

Treball cooperatiu. Conferència d'escriptura.

3. INTERVENCIÓ DOCENT:

3.1. Ajudes i suports que pot facilitar el docent per a la realització de la tasca.

Models de textos.

Annexos:

1. Repertori d'inicis i finals de contes
2. Mapa de la narració
3. Pauta de planificació del conte.
4. Base d'orientació i rúbrica.

2

4. PAPER DE L'ALUMNE

4.1. Ha de ser lector i escriptor.

4.2. Temps d'escriptura: dedicarem temps d'escriptura a l'aula per a totes les fases del procés d'escriptura, especialment la planificació i la revisió.

4.3. Metacognició i reflexió sobre els aprenentatges a partir d'una llista de comprovació.

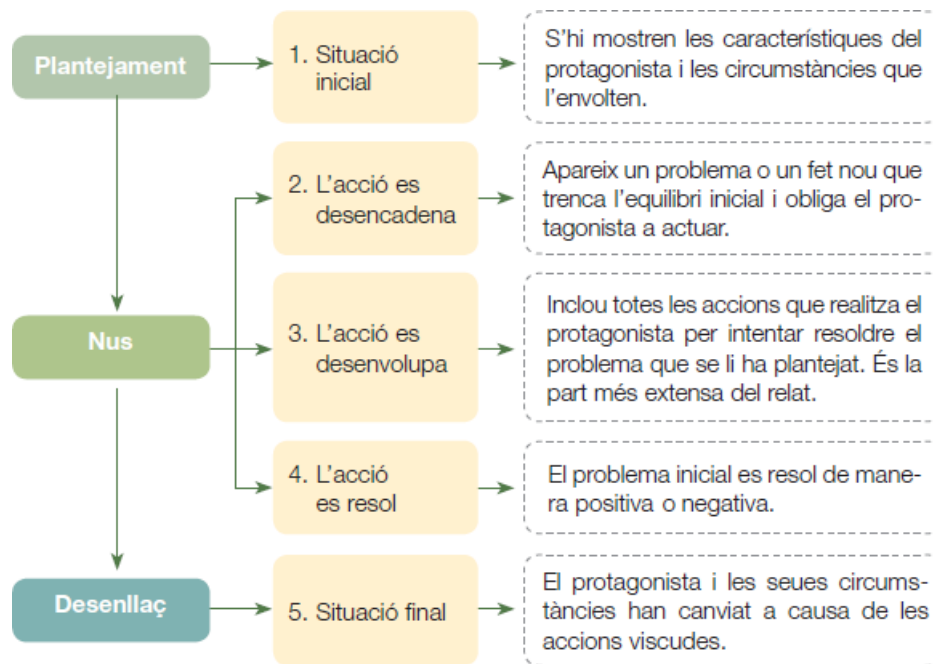
5. ACTIVITATS

1. Com comencen els contes? Vet aquí que una vegada...
2. Un anyell que feia i desfeia...
3. A la recerca del temps perdut: el plusquamperfet.
4. C'est la vie
5. Text per fer una descripció autobiogràfica d'un lloc.
6. Segons qui ho expliqui...
7. Planificar un conte

"Només hi ha dues normes per escriure bé: tenir quelcom a dir i dir-ho." Òscar Wilde

D'això els escriptors en saben molt. Per escriure bé, cal conèixer els ingredients que fem servir per cuinar històries i fer que tinguin bon sabor. Verbs, adjectius, noms, conjuncions, pronoms, etc., s'han de barrejar en la justa proporció per tal d'aconseguir l'efecte volgut: un relat ben terrorífic, un personatge ben dolç i amable, un paisatge tenebrós o una aventura trepidant. En aquesta unitat ens fixarem en els truquets que fan servir els escriptors i descobrirem alguns dels seus secrets.

En primer lloc observem l'estructura clàssica de la narració que trobem en els contes i les rondalles populars.

Per comprovar-ho, recordeu algun conte popular que hàgiu llegit o us hagin explicat, comproveu si podeu identificar les cinc parts que es mostren en l'esquema anterior i ompliu la graella següent

Conte		
Situació inicial		
L'acció es desencadena		
L'acció es desenvolupa		
L'acció es resol		
Situació final		

1. Com comencen els contes ? Vet aquí que una vegada....

Ara posarem la nostra atenció en les dues primeres fases d'aquesta seqüència narrativa:
1. La situació inicial i 2. L'acció es desencadena.

Llegeix els fragments següents i completa la informació que et demana la taula següent. Subratlla els verbs i digues quina forma verbal predomina a la situació inicial, on es presenta el personatge i les seves característiques. Quina forma verbal predomina en la segona part, quan apareix el fet que trenca l'equilibri i desencadena el conflicte? Hi ha alguna paraula/expressió que faciliti la transició de l'estat inicial a la presentació del conflicte?

Text 1. Finn, el gegant.

Finn era el gegant més gran i més valent de tot Irlanda. Les seves accions eren conegudes per arreu. Finn tenia un polze que ho sabia tot: quan el xuclava, podia dir què estava passant a qualsevol lloc d'Irlanda i predeia el futur.

Hi havia un gegant a Escòcia que era igual que Finn. Es deia McConigle. McConigle era un gegant ferotge, i quan pujava dalt d'un turó, la terra tremolava sota els seus peus. Un dia va aplanar un llamp d'un sol cop de puny, li va donar la forma d'una crep i se'l va ficar a la butxaca com a record. També es posava el dit del mig a la boca i el xuclava i era capaç de veure que passava. Fins aleshores els dos gegants no s'havien trobat mai, però McConigle tenia la intenció de visitar Irlanda per lluitar amb Finn i vencè'l.

Un dia que Finn era lluny de casa, en la distància va veure un missatger que galopava en direcció a ell. El missatger va anunciar que Finn havia de tornar a casa de seguida, i després li va xiuxiuejar a l'orella alguna cosa que el va fer estremir de ràbia. Finn es va aixecar i va arrencar un gran avet, el va sacsejar...

Text 2. EL BOSC MÀGIC. Alexandra Seslija (Conte serbo-croat)

Hi havia una vegada un bosc màgic. Deia la llegenda que quan hi entrés alguna persona que estimés més la seva misèria que tota la felicitat del món, el bosc perdria la seva màgia i passaria a ser un bosc normal.

Molt a prop d'aquest bosc vivien una àvia i el seu fill gran. Vivien tots dos en una casa petita i mai no entraven al bosc màgic. Tot continuava igual, amb felicitat i tranquil·litat fins que un dia necessitaren llenya per a fer foc i van haver d'anar a l'altra banda de la muntanya a cercar-la.

Text 3. Conte popular. El pescador.

Vet aquí que una vegada hi havia un pescador molt pobre que mai agafava cap peix i els seus companys, de llàstima, n'hi donaven dels que agafaven ells. Aquest pescador, però no deixava de sortir a pescar cada dia. Un dia va pescar un peix molt gros i estrany. Quan estava traient-li l'ham, davant la sorpresa del pescador, el peix li va parlar.

-Mira, ja que m'has pescat, fes el que et diré.

Text 4. L'oca d'or.

Era un home que tenia tres fills, dels quals, al més petit, li deien Beneit, i el menyspreaven i l'escarnien i sempre el deixaven de racó.

Ve't aquí que un dia el més gran es ficà al cap d'anar al bosc a fer llenya, i, abans de partir, la seva mare li donà una bella coca d'ou i una ampolla de vi, perquè no patís fam ni set. En arribar al bosc, l'escometé un homenet xaruc i gris, que li donà el bon dia i li digué...

Araescric. Activitat d'escriptura i gramàtica. Gemma Vives 2017.

Nom del text	Fórmula del començament	Situació inicial Formes verbals	Fet que trenca l'equilibri inicial Fórmula de transició	Formes verbals quan es apareix el conflicte
Finn el gegant				
El bosc màgic				
El pescador				
L'oca d'or				
Quin temps verbal hi predomina?				

Ara que ja has detectat quines fórmules es fan servir i quines formes verbals són les més idònies, pots completar l'inici del conegut conte de la ventafocs, en versió políticament correcta.

La Ventafocs

Això era una vegada una persona femenina que _____(DIR-SE) Ventafocs. La seva mare biològica havia mort quan ella _____(SER) molt petita. Al cap d'uns anys son pare es va casar amb una vídua que _____(TENIR) dues filles de més edat que no pas ella. La madrastra _____(TRACTAR) la Ventafocs molt cruelment, i les germanastres la _____(FER) treballar de sol a sol, com si fos la seva pròpia treballadora no remunerada.

Un dia els _____(ARRIBAR) una invitació a casa. Per celebrar l'aniversari de l'inici de l'explotació de la pagesia, desposseïda i marginada, el príncep _____(ORGANITZAR) un ball de disfresses. A les germanastres de la Ventafocs els _____(FER) molta il·lusió que les convidessin a palau. _____(COMENÇAR) a planejar quins modelets cars es posarien per alterar i esclavitzar el seu físic natural a fi d'imitar un estàndard poc realista de bellesa femenina. (Cosa especialment complicada en el seu cas, perquè eren facialment més poc afavorides que un pecat.) La madrastra també volia anar al ball, de manera que la Ventafocs treballava com una persona femenina d'ètnia africana (una metàfora apropiada i tanmateix desafortunadament racista).

La Ventafocs

Això era una vegada una persona femenina que es deia Ventafocs. La seva mare biològica havia mort quan ella era molt petita. Al cap d'uns anys son pare es va casar amb una vídua que tenia dues filles de més edat que no pas ella. La madrastra tractava la Ventafocs molt cruelment, i les germanastres la feien treballar de sol a sol, com si fos la seva pròpia treballadora no remunerada.

Un dia els va arribar una invitació a casa. Per celebrar l'aniversari de l'inici de l'explotació de la pagesia, desposseïda i marginada, el príncep organitzava un ball de disfresses. A les germanastres de la Ventafocs els feia molta il·lusió que les convidessin a palau. Van començar a planejar quins modelets cars es posarien per alterar i esclavitzar el seu físic natural a fi d'imitar un estàndard poc realista de bellesa femenina. (Cosa especialment complicada en el seu cas, perquè eren facialment més poc afavorides que un pecat.) La madrastra també volia anar al ball, de manera que la Ventafocs treballava com una persona femenina d'ètnia africana (una metàfora apropiada i tanmateix desafortunadament racista).

Ja hem descobert el truquet número 1.

Al començament de la narració, quan presentem els personatges i la situació inicial fem servir el temps verbal _____. En canvi, quan apareix un fet que trenca l'equilibri inicial i es desencadena l'acció que fa avançar la història adoptem el temps verbal _____. En els contes podem trobar una fórmula introductòria per començar la narració com ara _____ i també alguna paraula o expressió que marca el moment a partir del qual es desencadena l'acció, per exemple,

_____.

6

Ara ens caldrà exercitar la conjugació de l'imperfet. Per això, analitzarem les formes verbals que apareixen en l'inici d'aquests contes.

Situació inicial

Primera conjugació	Segona conjugació	Tercera conjugació

Per consultar les conjugacions verbals, podeu clicar [aquí](#).

2. Un anyell que feia i desfeia...

Els **temps verbals** són un recurs expressiu i estilístic que ajuda els escriptors a crear determinats efectes en les narracions. Llegiu aquest fragment de novel·la en què una professora analitza i comenta l'inici d'una faula de La Fontaine.

Un anyell es feia passar la set
en un corrent d'aigua clara.
Tot d'una apareix el llop i es para...

“Un anyell...” Ja sabeu que l'anyell s'associa a la dolcesa, a la innocència. Per això diem “dolç com un anyell, innocent com un anyell que acaba de néixer”. D'entrada ens imaginem un paisatge tranquil, assossegat... I l'imperfet ens confirma aquesta estabilitat. Us en recordeu? Ja us ho he explicat a gramàtica: l'imperfet és el temps de la durada que s'allargassa, és el temps que s'ho pren amb calma... Vosaltres i jo hauríem escrit “Un anyell bevia”. La Fontaine va preferir “Un anyell es feia passar la set...” Set síl·labes en comptes de tres, tornem a veure l'efecte de l'allargament, tenim tot el temps del món, la natura està en pau... Ve't aquí un bon exemple de la màgia de les paraules. Sí. Les paraules són autèntics mags. Tenen el poder de fer aparèixer davant nostre coses que no veiem. Som a classe i, gràcies a aquesta màgia meravellosa, ens troben de cop i volta al camp, contemplant un anyellet blanc que...

*...+

La Fontaine juga amb els verbs com ningú. “Apareix” el llop: és present. Més aviat ens hauríem esperat trobar-hi el perfet: “aparegué” el llop. Què ens aporta, aquest present? Una sensació més gran d'amenaça. Això passa ara, ara mateix. La calma de la primera frase s'ha trencat del tot. El perill és aquí. Apareix. Tenim por.

*...+

(El senyor Henri)

-Veieu?, les paraules són com les notes. No n'hi ha prou d'acumular-les. Sense regles no hi ha harmonia. No hi ha música. Només sorolls. La música necessita la solfa, com el parlar necessita la gramàtica. Us queda algun record de la gramàtica...?

Quina desgracia!

Me'n recordava de l'horror de les conjugacions, la tortura dels exercicis, l'esgarrifosa concordança dels participis passats...

En Thomas encara feia més ganyotes que jo.

- Fem una aposta?-va continuar el senyor Henri-. Si d'aquí a una setmana no us agrada la gramàtica, trenco la meva guitarra.

(Extret de: Erik Orsenna. *La gramàtica és una dolça cançó*. Ed: Proa. 2004)

La Fontaine juga amb els temps verbals per crear un **ritme narratiu** ple de contrastos i captar així l'atenció del lector. Llegiu les versions que n'hem fet d'aquest fragment. Quin efecte us sembla que s'aconsegueix en cada cas?

Text original:

Un anyell es feia passar la set
en un corrent d'aigua clara.
Tot d'una apareix el llop i es para...

(La Fontaine)

Prepareu-vos els textos i feu-ne una **lectura expressiva** que reflecteixi la intenció i la musicalitat del text. Si ho feu per parelles, podreu ajudar-vos a trobar l'expressivitat adient.

Versions:

- a) Un anyellet assedegat s'abeurava en un estany d'aigua clara, transparent. De sobte, irromp el llop...
- b) El bel del xai s'esllanguia mentre un regalim d'aigua clara s'escolava cap al bassalet on anava a abeurar-se. Un auuuuuu punyent i agut esberla el silenci. El llop!

c)

Beee... tinc set
aigua al prat
glop fresc
llop i udol
crit pelat
be menjat.

	efectes	recursos
<i>Versió a</i> Un anyellet assedegat s'abeurava en un estany d'aigua clara, transparent. De sobte, irromp el llop...	Accentua l'allargassament de la situació inicial i introdueix de manera abrupta el fet que desencadena l'acció	Imperfet en la situació inicial Ús d'adjectius i mots llargs, esdrúixols. Busca un efecte d'aliteració en les vocals a/e que contrasta amb les "o" de la segona part
<i>Versió b</i> El bel del xai s'esllanguia mentre un regalim d'aigua clara s'escolava cap al bassalet on anava a abeurar-se. Un auuuuuu punyent i agut esberla el silenci. El llop!	Accentua encara més l'allargassament de la situació inicial i introdueix de manera abrupta el fet que desencadena l'acció	Contrast entre el bel del xai i l'udol del llop. Entre els verbs polisíl·labs de la primera part i l'el·lipsi del verb a la segona.
<i>Versió c</i> Beee... tinc set aigua al prat glop fresc llop i udol crit pelat be menjat.	Brevetat Rítmic Musicalitat	Reducció a paraules clau Enumeració Absència de verbs. Rima assonant Onomatopeia

Oi que han quedat força diferents les versions d'un mateix text? Amb quina us quedaríeu?

Ara us proposem que versioneu l'inici de la novel·la de Manuel de Pedrolo, *El mecanoscrit del segon origen*. Si necessiteu una mica d'inspiració podeu visionar [el tràiler de la pel·lícula](#).

L'Alba, una noia de catorze anys, verge i bruna, tornava de l'hort de casa seva amb un cistellet de figues negres, de coll de dama, quan s'aturà a avergonyir dos nois, que n'apallissaven un altre i el feien caure al toll de la resclosa, i els va dir: Què us ha fet? I ells li van contestar: No el volem amb nosaltres, perquè és negre. I si s'ofega? I ells es van arronsar d'espatlles, car eren dos nois formats en un ambient cruel, de prejudicis.

El mecanoscrit del segon origen. Manuel de Pedrolo. Capítol 1.

9

Podeu ampliar, reduir el text... A continuació teniu alguns suggeriments:

- Feu servir tantes onomatopeies com sigui possible.
- Reescriuiu-lo com si fos un missatge de twitter/whatsapp amb un màxim de 140 caràcters. (reducció/resum)
- Canvieu el temps verbal, per exemple, present.
- Reescriuiu-lo com si ho expliqués el Dídac, el noi víctima de l'agressió.
- Reescriuiu-lo sense verbs ...
- Reescriuiu-lo sense adjectius...

Escriure un conte amb planificació.

Exercicis de reflexió i escriptura sobre l'ús del perfet i el plusquamperfet.

Base d'orientació.

3. A la recerca del temps perdut: el plusquamperfet.

Quan va sonar el timbre, ja ho _____ (RECOLLIR) tot.
Com que no m' _____ (DIR) res, no et vaig poder
acompanyar.

Aquell matí m' _____ (LLEVAR-SE) amb el peu esquerre. Tot
va anar de mal en borràs.

Escriuiu un conte en 10 passos.

- a) Escriure un conte en 10 passos/frases.
- b) Reescriure'l retrospectivament.

La Caputxeta i la iaia es van asseure finalment al voltant de
la taula per gaudir d'aquell esplèndid pastís de poma. Havia estat
una tarda molt atrafegada...

Continueu la història.

Pujava les escales amb el cansament de tot el dia, de tots aquells
dies i energies que havia esmerçat per fer un tomb a la seva vida.
Ficà la clau al pany de la porta i l'obrí com sempre sigil·losament,
encengué el llum de la cuina. A l'aigüera hi havia una tassa bruta.
Comprengué que el seu pla no havia funcionat. Havia...

Exercitació.

Els temps compostos (mode indicatiu)

Els temps compostos es construeixen amb els temps corresponents del verb auxiliar haver i el participi del verb que es conjuga.

- **Pretèrit Indefinit:** Expressa una acció acabada dins un temps encara present. Exemple: *Avui, endreçant els calaixos, he trobat la teva fotografia*. (L'acció de trobar la fotografia ja està acabada. Ha estat avui, present, quan li ha succeït tot això).
- **Pretèrit plusquamperfet:** Expressa una acció passada, anterior a una altra també passada, amb possibilitat que entre les dues accions hagi transcorregut bastant de temps. Exemple: *Havia aconseguit el premi que li reconeixia la seva trajectòria literària*. (Ha transcorregut temps des que l'autor va començar a escriure fins que va aconseguir el premi. Totes dues accions són passades).
- **Pretèrit anterior:** Expressa una acció passada, immediatament anterior a una altra acció també passada. Exemple: *L'acceptaren a la feina un cop hagué superat la prova*. (Va entrar a treballar immediatament després d'haver superat la prova).

11

1. Completeu les oracions següents amb el temps verbal compost corresponent (pretèrit indefinit, pretèrit plusquamperfet o pretèrit anterior).

- Quan va sonar el timbre, ja ho _____ (RECOLLIR) tot.
- Com que no m' _____ (DIR) res, no et vaig poder acompanyar.
- Aquest matí m' _____ (LLEVAR-SE) amb el peu esquerre.
- Tot just _____ (NÉIXER), el ficaren a la incubadora.
- Vaig arribar a la festa quan ja _____ (ACABAR).
- Com que _____ (DORMIR) poc, feia mala cara.
- Li va assenyalar el carrer, on la pluja ja _____ (CONVERTIR-SE) en un temporal.
- Explica tot el que _____ (FER) aquest matí.
- Tan bon punt _____ (PENJAR) el telèfon, van trucar a la porta.
- Quan _____ (PLEGAR) de la feina, me'n vaig anar a futbol.
- El cotxe _____ (CANVIAR) bruscament de direcció i tot seguit es llançava contra aquell home.
- Es pensaven que _____ (APROVAR) l'anglès.

2. Completeu el text següent amb la forma adient del verb entre parèntesis.

Finalment ja estava instal·lat. _____ (ARRIBAR) a l'estació a dos quarts de tres en punt i, amb el plànol que _____ (COMPRAR) tot just baixar del tren, no m' _____ (SER) difícil d'arribar a la universitat. Fer el pagament i organitzar l'habitació que m' _____ (ESTAR) assignada va ser cosa de poca estona i, com que _____ (MENJAR) una mica durant el viatge, _____ (PENSAR) que el millor seria prendre una dutxa i anar a donar un volt per mirar de conèixer l'indret.

M' _____ (PASSAR) tot el curs estalviant tant com podia per tal de fugir ben lluny. M' _____ (FER-SE UN TIP) de repartir propaganda, enganxar cartells i mesurar les despeses de tabac. Fins i tot _____ (ATREVIR-SE) a fer alguns cangurs! _____ (ESGARRAPAR) els duros tant com podia: poc cinema, escàs de bars, ni un sol disc, els llibres sempre de gorra dels companys, i _____ (ARRIBAR) a reunir prop de seixanta mil peles que eren tota la meua fortuna. A més d'això, la labor duríssima de convèncer els de casa que necessitava aprendre de debò el francès, per tal que em _____ (PAGAR) almenys una part del que costava el curs a França.

Després d'una llarga temporada d'estratègies i promeses, _____ (ACONSEGUIR) que esquitxessin trenta mil peles més, amb el jurament solemne d'aprofitar bé el temps i la cançoneta de "ja saps tots els sacrificis que fem per tu..." i etcètera. La qüestió finalment era resolta i la batalla guanyada: ja em trobava a la quinta forca de casa, a l'estranger, sol, lliure i amb tres setmanes per davant que em feien sentir com una persona, que em permetrien respirar, conèixer gent interessant, veure món, que era el que jo volia.

3. Canvieu els verbs en pretèrit indefinit al pretèrit plusquamperfet.

Exemple: Gener de l'any 2010 S'havia trencat el pacte antàrtic

Gener de l'any 2010. S'ha trencat el pacte antàrtic que impedia la colonització d'aquell continent. Xile ha ocupat les illes Biscoe com a cap de pont per arrabassar a Gran Bretanya el domini d'una part de l'Antàrtic. La resposta del primer ministre ha estat taxativa: a vint milles de la costa blanca i gelada de l'Antàrtida, l'armada britànica i l'armada xilena acaben de començar el combat.

Mentrestant, en Johannes Zimmerman, cap del vaixell Sírium del grup ecologista Bluepeace, conversa per ràdio amb el jove capità de setze anys d'una embarcació esportiva anomenada *La balena blava*. Aquella embarcació no havia fugit d'aquella zona per una raó.

— Aquí, el capità del Sírium Missatge rebut. Ja venim. On les has vistes?

— Eren unes cinquanta. Han tret el llom després que els anglesos llancessin càrregues de profunditat durant mitja hora i han girat cap a la costa.

— Com se t'ha acudit avisar-nos?

— Sabia que havíeu vingut, perquè això ja havia passat una vegada. Havia llegit en un llibre que les balenes tenen una oïda molt sensible i sabia que, durant l'última guerra de les Malvines, les detonacions van extraviar el guia del ramat i en van embarrancar un grapat a la costa. Les balenes tenen una orella que funciona com un sonar.

— Hem de fer alguna cosa, si els vaixells de guerra i els submarins no ens enfonsenabans.

En aquell moment se sentí una detonació. A fora, la humitat es glaçava a vint graus sota zero.

4. C'est la vie. Assajos biogràfics.

La meva vida en 20 frases.

- a) Escriu una llista de verbs que resumeixin la teva biografia.
- b) Desenvolupa cada verb en una oració completa.
- c) Escriu un text introduint-hi marcadors temporals i connectors.

Reescriu el text en present.

Es veia prou que a casa érem molts. I devia de sobrar algú. Jo era la quinta de sis germans i, segons deia mare, havia arribat perquè Déu havia volgut i s'ha d'acceptar allò que Ell envia. La nostra Maria, que era la primera, feia més de mestressa que mare mateixa, Josep era l'hereu i Joan era al seminari. Els tres més xics, havia sentit dir un ramat de camins que donàvem més feina que benefici. Els temps no eren d'abundància, tantes boques i poca hisenda havien de fer forat per força. Per això van decidir que jo, que era suau de caràcter i ben entenimentada, marxés per ajudar tia, la germana de la meua mare, que ja havia desesperat de tenir fills i de feina no li'n faltava. S'havia casat amb un hereu molt més gran que ella, que tenia trossos, no menys de mitja dotzena de vaques, poralla i conills, a més a més d'un hort. Se la passaven bé, però els feien falta mans i companyia perquè començaven a sentir-se grans. Així doncs, a tretze anys, amb el mocador de farcell al braç, a banda i banda pare i Maria, vaig deixar família, casa, poble i muntanya. Des de l'Ermite a Pallarès no hi ha gaire tros però sí que representava un dia a peu i perdre casa meua, que em veia marxar d'esquena i que em dolia més que cap altra cosa en aquells moments, camí avall, amb l'únic món que coneixia, tot junt, que s'anava quedant enrere.

Pedra de Tartera. Maria Barbal. Capítol 1.

5. Text per fer una descripció autobiogràfica d'un lloc.

Caldetes era les moreres. N'hi havia per tot el poble, recordes bé la pujada en zig-zaga a l'església, repuntada d'un seguit de moreres d'ombra fresca. La millor de totes les moreres de Caldetes, la morera per antonomàsia, era la del pati de ca la Fina. Tu i ella us hi passàveu llargues hores enfilades, us hi endúieu l'esmorzar, llibres, jocs, allà us feieu les confidències més secretes.

Caldetes era l'ermita del Remei, ja dins el terme d'Arenys de Munt. Belles passejades per anar-hi a berenar. Un dia et vas enretirar per fer un pipí i vas sorprendre el Llorenç de cal Vidalet que t'espiava darrera d'unes mates. La sevareacció et va astorar: «Ara no tinc cap més remei que ensenyar-te com fem pipí els homes.» Es va discordar els pantalons i et va ensenyar com feien pipí els homes. Devia tenir set o vuit anys. A casa sempre deien que els nois del poble, sobretot els de can Vidalet, eren uns trinxeraires.

Caldetes era el piano de la rectoria. Cada dia hi pujaves després de dinar a fer una hora d'exercicis. Per sempre més el «Clar de lluna» t'ha restat associat a l'hora tòrrida en què el poble es recollia a fer la migdiada. Per les finestres i les portes obertes d'aquell gran casal enlairat, de parets gruixudes, enganxat a l'església, brollaven les notes ingènues del teu «Clar de lluna» i regalimaven poble avall fins a fondre's a la riera. Recordes l'aire fresc de l'estança, els diferents rectors i majordomes que se succeïren. Al final de l'estiu la mama els feia un regal en senyal de gratitud.

Caldetes era la basarda dels vespres riera amunt. Era l'atreviment de jugar a fet a amagar al cementiri amb el cor a punt de saltar per la boca en una glopada de pànic.

Caldetes era, en fi, la llibertat. Després de l'hivern malaltís per culpa de la bronquitis, la bona àvia Berna, incapaç de prohibir res, et garantia la millor època de l'any. Que diferents de caràcter eren l'àvia i el papa! No semblaven mare i fill. Fins que no pujava la mama, que no solia ser abans de l'agost, era Xauxa; una vegada vau anar amb bicicleta fins a Llavaneres per la carretera de dalt, va ser una de les aventures clandestines més sonades.

Ramon Solsona. *Figures de calidoscopi*.

- Penseu en el lloc idíl·lic de la vostra infantesa, en un lloc emblemàtic del vostre passat.
- Penseu en espais, personatges, esdeveniments, costums, àpats, objectes especials, sensacions viscudes associades a la vostra experiència en aquest indret.
- Escriviu frases copulatives que tinguin per subjecte el lloc de l'indret i per atributs els diferents elements que hi associeu i que el caracteritzen, sigui un personatge, un espai, un costum, un menjar, etc. Vegeu l'exemple: "Caldetes (lloc) era el piano de la rectoria (element que hi associeu)."
- Seguint el mestratge de Ramon Solsona, desenvolueu cada paràgraf a partir dels records, les sensacions i/o els fets viscuts relacionats amb aquest espai.

Descripció literària.

Temps verbals; imperfet.

Fer-ne una versió en present.

El to.

6. Segons qui ho expliqui...

“REDACCIÓ”

Què vaig fer diumenge. - Diumenge va ser un dia que va fer molt de sol, i vaig anar a passejar amb el papà i la mamà. La mamà duia un vestit beix, amb una “rebeca” de color blanc os, i el papà un pul·lòver blau RAF i uns pantalons grisos i una camisa blanca, oberta. Jo duia un jersei de coll tancat, blau com el pul·lòver del papà, però més clar, i una jaqueta marró, i uns pantalons també marrons, una mica més clars que la jaqueta, i unes wambes vermelles. La mamà duia unes sabates clares i el papà unes de negres. Vam passejar al matí, i vam anar a esmorzar a les Balmoral. Vam esmorzar un suís i una ensaïmada farcida, a mig matí, i jo vaig demanar croissants. Després vam veure les flors, i n’hi havia de roges i grogues i blanques i roses, i fins i tot blaves, que el papà va dir que eren tenyides, i herbes verdes, i violetes, i ocells grossos i petits, i el papà va comprar el diari en un quiosc. També vam mirar aparadors, i el papà li va dir a la mamà que s’afanyés, una vegada que ens estàvem molta estona davant d’un aparador amb jerseis. I després vam asseure’ns en un banc verd, en una plaça, i hi havia una senyora gran, amb els cabells blancs i les galtes molt vermelles, com tomàquets, que donava veces als coloms, i em recordava la iaia, i el papà llegia el diari tota l’estona i jo vaig dir-li que em deixés mirar els dibuixos i em va deixar mig diari i em va dir que no el fes malbé. Després, quan ja pujàvem cap a casa, la mamà, perquè el papà tota l’estona llegia el diari, li va dir que ja n’estava tipa, i li va dir que sempre el llegia i que ja n’estava tipa: que el llegia a casa, esmorzant, dinant, al carrer, caminant o en un bar, o quan passejàvem. I el papà no va dir res i va continuar llegint, i la mamà el va insultar i després era com si li’n sabés greu, i em va besar i després, mentre la mare era a la cuina preparant l’arròs, el papà em va dir no li’n facis cas. Vam dinar arròs amb suc, que no m’agrada, i carn amb pebrots fregits. Els pebrots fregits m’agraden molt, però la carn no, que és molt crua, que la mamà diu que així és més bona, però a mi no m’agrada. M’agrada més la carn que em donen al col·legi, ben cremadeta.

Quim Monzó. (fragment). *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury*. Quaderns Crema. Barcelona, 1980.

Aspectes gramaticals a tenir en compte:

Regitres: llenguatge infantil.
Marcadors temporals;
Hipotaxi, parataxi.
Repetició, pronominalització.
Punt de vista.

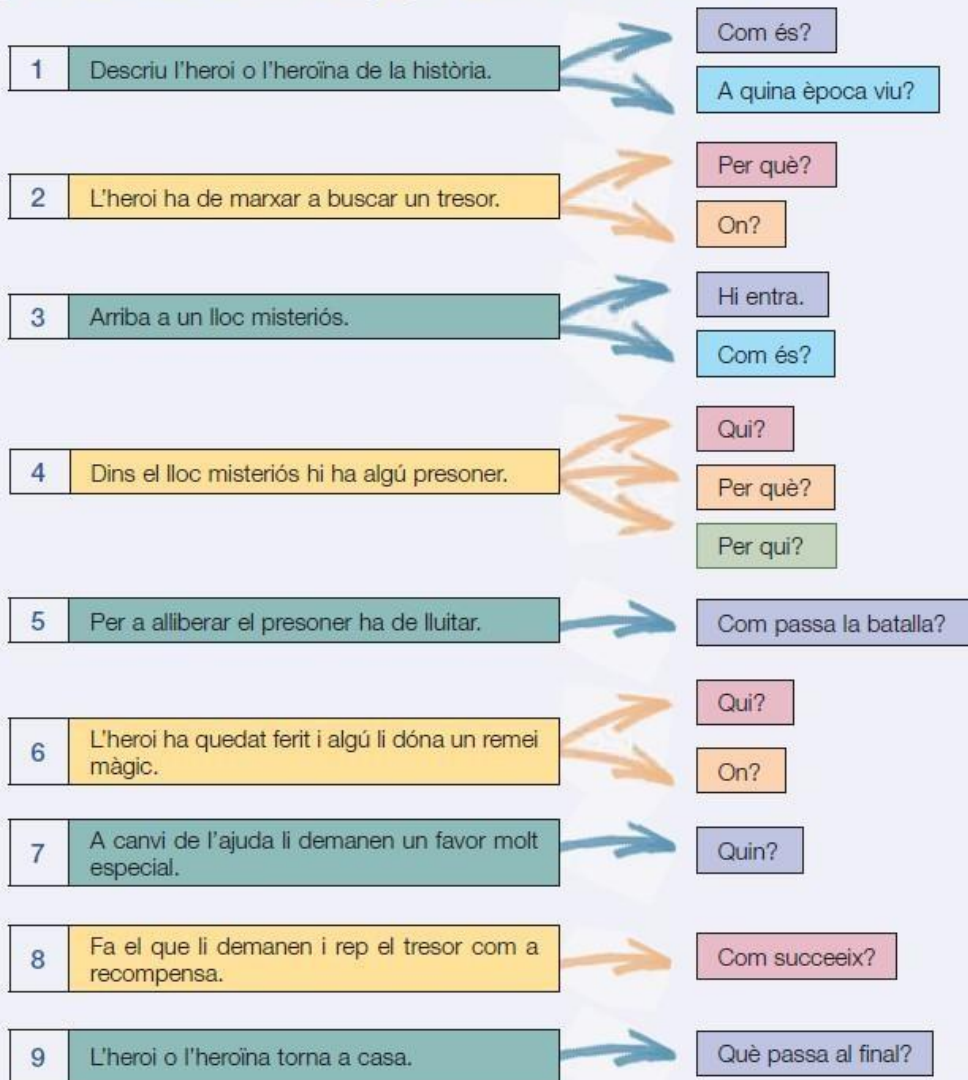
Activitat:

Llegiu el conte i reescriuiu-lo des d'un un punt de vista diferent: el cosí, el pare, la mare, una veïna, etc. Tingueu en compte que la relació amb els fets variarà considerablement segons els personatges que trieu.

7. Planificar contes:

Construir un conte a partir d'un esquema

1 Elabora un esquema de la història com el que et proposem. És recomanable que completes tan detalladament com pugues cada una de les caselles.

16

1r. Planifica el contingut: contesta a les preguntes de l'esquema.

2n. Escriu el text: seguint l'esquema que has elaborat, redacta un primer paràgraf que presente el protagonista i la situació inicial. Després, continua la història i separa en paràgrafs les diferents parts de la narració.

3r. Revisa'l: comprova que has respectat l'esquema, que has construït el text mitjançant diversos paràgrafs i que no has fet faltes d'ortografia.

4t. Llig-lo en veu alta davant dels companys. Comproveu les semblances i les diferències entre alguns dels contes escrits per la resta de la classe.

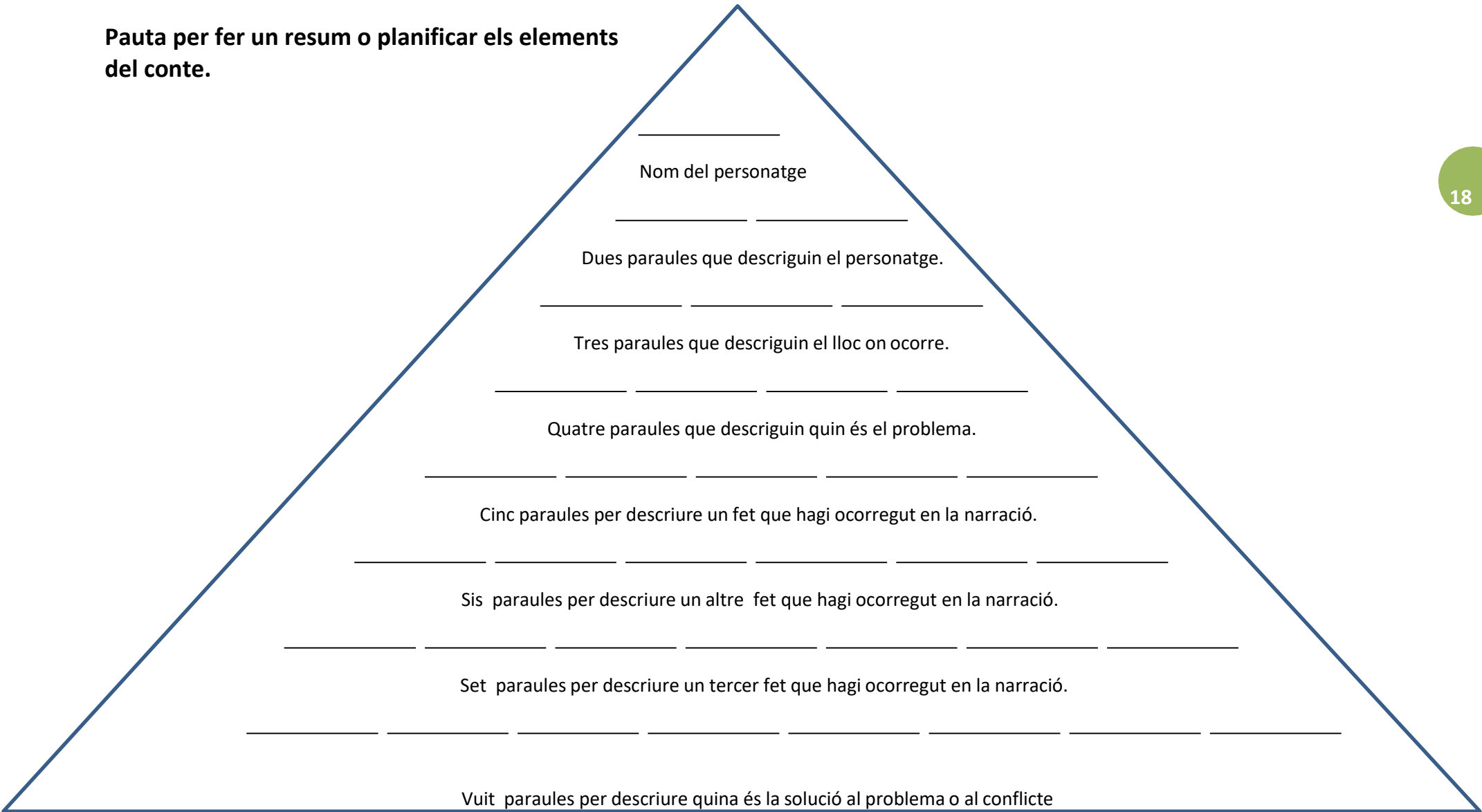
Annex núm. 1

Maneres de començar i acabar un conte.

Com començar contes	Maneres d'acabar un conte
Vet aquí una vegada, quan els ocells tenien dents...	I van viure feliços tot menjant anissos, (i ens van donar molts anissos).
Vet aquí que en aquell temps, que les bèsties parlaven i les persones callaven, hi havia...	I vet ací un gat, i vet ací un gos, i vet ací el conte fos; i vetací un gos i vet ací un gat, i vet ací el conte acabat.
Heu de creure i pensar i pensar i creure que...	El conte contat ja està acabat i per la xemeneia es puja al terrat.
Temps era temps...	I catacric, catacric, el conte s'ha acabat. I catacric, catracric, el conte ja està dit.
Vet aquí que en un poblet, poblàs, on ningú tenia nas, hi havia...Vet aquí que una vegada...	I catacric, catacric, el conte s'ha acabat, i turururururururut la rabosa ha vingut i se l'ha emportat i ha passat per un forat i dintre se l'ha quedat.
En el temps dels bruixots...	I quiquiriquic, el conte ja està enllestit, i cacaracac, el conte ja està acabat.
Hi havia una vegada...	I la rondalla és acabada amb un tall de cansalada, i aquí plantem un soc per tornar-hi un altre cop.
En aquell temps...	I aquest conte que ja he dit és per al més eixerit, i aquest conte que hem contat és per al més espavilat. I serà el més eixerit el que dirà primer quiquiriquic...
Jo no hi era, però em van explicar que...	I jo vaig venir per poder-t'ho dir i jo hi vaig anar per poder-t'ho explicar, perquè si no hagués vingut, no ho hauries sabut.
Vet aquí que en aquell temps...	I conte contat ja està acabat; si no és mentida serà veritat.
Una vegada hi havia...	I tot això és tant cert com que tot el que és madur no és verd; i tot això és tan segur com que tot el que és verd no és madur.
Era una vegada...	I tot això és tan veritat com que la rondalla s'ha acabat. I si us ha agradat bé, i si no, també.
En un país molt llunyà hi havia...	I tot això és tan veritat com si no hagués passat.
Temps era temps quan els animals parlaven i les persones callaven...	I tot això que us he explicat ha passat i no ha passat. Si no ha passat és mentida i si ha passat és veritat.
Una vegada, fa molts anys...	
De follies i de rondalles jo us en contaré un grapat, les unes serà mentides, les altres seran veritats...	
Això era i no era...	
Vet aquí que en aquell temps dels catorze vents, que set eren bons i altres set dolents...	
L'any tirolany...	
Fa anys i anys...	

Pauta per fer un resum o planificar els elements del conte.

Juguem a conte-amagar: versionem contes...

